

Waarnemingen juli, augustus, september 2025

Peter Spierenburg

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels en andere soorten die in deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Noordse Pijlstormvogels in de eerste herfststorm

Harde westenwind in het najaar is altijd spannend vanwege de zeevogels die dan voor onze kust verschijnen. Vooral pijlstormvogels, vogels van de oceaan, doen met herfststormen de zeetrekters naar de telposten trekken. Ieder jaar zijn er wel dagen dat er één of meerdere Grauwe Pijlstormvogels langs komen. Noordse Pijlstormvogels zijn minder voorspelbaar en er zijn jaren dat ze onze kust overslaan. Een goede herfststorm alleen is niet genoeg, het moet ook vroeg genoeg in het seizoen hard waaien. Dat was dit jaar het geval. Van 12 tot 13 september trok een zware storm vanaf de westkust van de Verenigde Staten de Atlantische Oceaan over. Op 14 september lag het lagedrukgebied boven Ierland en trok vanaf daar op de 15° door naar de noordwestelijke Noordzee. Herfststormen hebben vaak een koers bovenlangs Schotland en duwen dan zeevogels uit de noordelijke Noordzee naar onze kust. De ‘aanvliegroute’ lag nu meer zuidwestelijk en veegde vooral de vogels van de zuidelijke Noordzee onze kant op. Zowel de timing als het pad van de storm waren gunstig om Noordse Pijlstormvogels te zien. Met west 6-7 op 16 september waren de verwachtingen dan ook hoog gespannen. De eerste voortekenen waren goed. Op 15 september vloog de eerste Noordse Pijl langs de strandopgang bij Kachelduin (EM). En inderdaad ging het los de volgende dag. In totaal passeerden die dag, ochtend en middag, 60 Noordse Pijlstormvogels. Dat was bijna een verdrievoudiging van het eerdere dagrecord van 22 van 9 september 2011. Langs Kachelduin vlogen er zelfs 90. Ook elders langs de kust gingen de records aan diggelen, met 643 langs Westkapelle (record was 240) en 138 langs Scheveningen (was 78). Naast Noordse vlogen er ook massaal Grauwe Pijlstormvogels. Maar met 49 pijlen bleef het record van 61 op 1 oktober 2008 buiten bereik. Langs Kachelduin passeerden wel 84 Grauwe Pijlstormvogels en zelfs een Vale Pijlstormvogel.

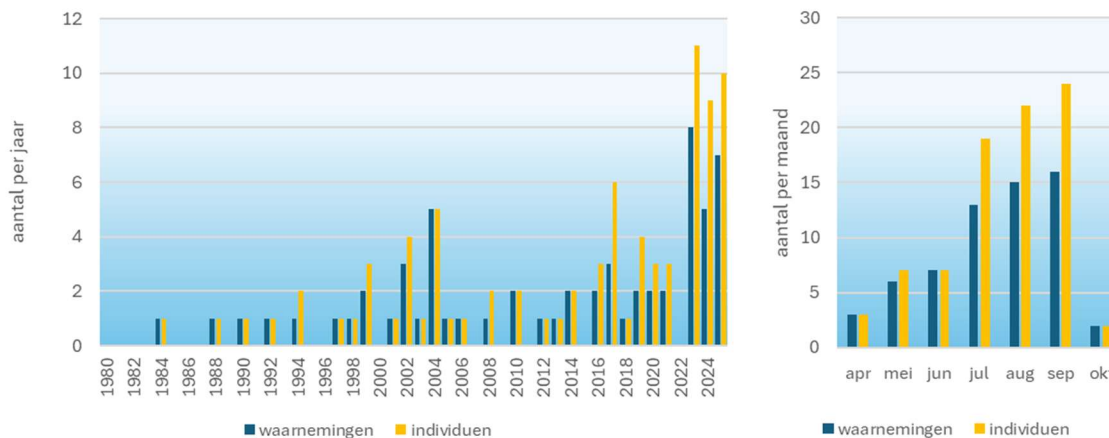
Noordse Pijlstormvogels verlaten in juli en augustus de broedgebieden. Hun trektocht brengt ze op het zuidelijk halfrond, naar overwinteringsgebieden voor de Zuid-Amerikaanse kust. De voedselrijke strook langs de Schotse en Noord-Engelse kust is een aantrekkelijk gebied om nog even te blijven hangen. Deze strook loopt uit tot het Friese Front ten noorden van de Waddeneilanden. In de eerste drie weken van september trekken deze vogels hier weg en passeren dan de zuidelijke Noordzee. De piek op de Nederlandse trektelposten ligt in de tweede week van september. Dit piekmoment van wegtrek viel dus precies samen met het moment dat de storm langs kwam. Juist toen de pijlen door de zuidelijke Noordzee passeerden duwde de storm ze richting onze kust. Voor Noordse Pijlstormvogels was 16 september dus in alle opzichten de ‘perfecte storm’.

Reuzensterns in de lift

Op 7 september kwamen er drie Reuzensterns mooi dichtbij langs de zeetrekthut (HO NM HL). Een prachtige waarneming die lijkt te passen in een trend dat we deze soort de laatste jaren vaker zijn gaan zien. De Reuzenstern is in ons waarnemingsgebied een zeldzame doortrekker. Sinds 1966, de start van het waarnemingenarchief zijn er 63 meldingen. Het gaat altijd om overtrekkende vogels, zowel op de heenreis naar hun broedgebieden (april-juni) als op de terugweg (juli-oktober). Interessant is dat het jaarpatroon niet tweetoppig is, dus met een voorjaar- en najaarspiek, maar dat de kans vanaf april tot september steeds groter wordt (figuur 1). Dit sluit aan bij een recente analyse van zeetrekkingen van Hans Schekkerman en Gerard Troost. Relatief weinig Reuzensterns volgen de kust. De vaste pleisterplaatsen tijdens de trek liggen in de Lauwersmeer, rond het IJsselmeer en rond de Friese Meren. Vogels die vanuit daar naar het zuidwesten vliegen trekken door het binnenland en ‘missen’ de Hollandse kust. De enkele vogels die toch de kust gaan volgen komen in het voorjaar relatief laat door. Ze laten geen dip in aantallen zien in de zomer, zoals in het binnenland wel het geval is. In het najaar stopt de trek juist relatief vroeg. Dit patroon duidt er op dat we vooral de vogels zien die niet tot broeden komen of niet succesvol hebben gebroed. Die hebben geen haast en kunnen zich een omweg permitteren. De vogels die wel succesvol gebroed hebben begeleiden in het najaar hun jongen en zitten vooral op de vaste slaapplekken in het binnenland. Langs de kust passeren inderdaad zelden jonge vogels. In figuur 1 is ook de toename in de waarnemingen per jaar te zien, vooral in de laatste drie jaar. Dat zal er in de eerste plaats mee te maken hebben dat er meer waarnemers zijn die actief het veld in gaan. Zo zijn de hogere aantallen rond 2000 vooral te danken aan de telpost Langevelderslag (JW ea) die toen actief was. Er werden lange dagen gemaakt en er werd goed op de soort gelet. Maar opvallend is dat er in 2022 geen enkele waarneming was terwijl er toch veel waarnemers actief waren. We hebben dus ook te maken met een echte toename. Dat is niet zo vreemd omdat de Reuzenstern in het broedgebied rond de Baltische Zee flink in de lift zit en naar het noorden uitbreidt. Dat zien we in Nederland ook terug in toenemende aantallen op de vaste slaapplekken. In de regio pleisteren ook vaker Reuzensterns in natte gebieden als de Nieuwe Driemanspolder, de Groene Jonker en dit jaar zelfs de Starrevaart. Mondjesmaat profiteren wij ook van de toename, maar dan voor zover Reuzensterns de omweg langs onze kust willen nemen.

Figuur 1: Waarnemingen Reuzensterms rond Noordwijk sinds 1980, per jaar en per maand

Schaarse broedvogels (vervolg)

In de Noordduinen broedden dit jaar 2 paar **Nachtzwaluwen** rond Duindamseslag (LS). Deze lieten zich niet vaak horen en waren lastig vast te stellen. In de zuidelijke AWD brachten 2 paar **Grauwe Klauwieren** succesvol jongen groot (JSp AR). Het paar bij de Westhoek bleef t/m 8 augustus met twee jongen aanwezig. Ook liep er een groep van tot 15 **Patrijzen** rond, een indicatie dat minimaal één van de aanwezige paren succesvol was (AR ea).

Bollenland onder water

Het onder water zetten van bollenland lijkt op zijn retour in de regio. De maatregel wordt ingezet om een perceel te ontdoen van schimmels en bacteriën. Een zanddijkje en regelmatig volpompen houdt het water op het perceel. Steeds vaker plaatsen de bollentelers ook plastic schermen om het water vast te houden. In combinatie met continue hoge waterstanden zijn de percelen hiermee in de loop van jaren minder aantrekkelijk geworden voor passerende en verblijvende vogels. Van 10 juli t/m 23 augustus stond er een perceel bollenland onder water in de Noordwijkerhoutse Geest (2,8 ha). Van 17 juli tot het eind van september was dat ook het geval aan de Achterweg (3,2 ha). Ieder van de percelen trok een eigen mix van soorten aan. Op het perceel in de Noordwijkerhoutse Geest voeren vooral de sterns en meeuwen de boventoon. Visdieven die op een naburig dak hadden gebroed, hingen langdurig rond. Op 12 juli was het maximum aantal van 84 aanwezig (JD). De laatste datum was 12 augustus. Ook was het perceel in trek bij rustende meeuwen, met een maximum van 940 Kokmeeuwen en 320 Kleine Mantelmeeuwen (JD). Van de schaarsere soorten zat er op 26 juli en 9 augustus een jonge Zwartkopmeeuw (BS JD) en een adulte Geelpootmeeuw op 9 en 15 augustus (JD AM). Naast de meeuwen waren Lepelaars vanaf het moment van onder water zetten vaste gasten met een maximum van 13 op 18 juli (HO). Het perceel trok meer doortrekkende steltlopers aan dan dat aan de Achterweg. De meesten waren steeds maar kort aanwezig. De hoge waterstand was goed voor de rustende meeuwen, maar niet optimaal voor de steltlopers. Alleen een soort als de Oeverloper, die vooral de oevers van het perceel benut, was steeds aanwezig. De eerste verscheen op 10 juli, met een piek tegen het einde van de periode met tot zeven vogels (HV AM). Andere soorten die langs kwamen waren een Groenpootruiter (15 juli HO NM), een Bosruiter (18-22 juli en 16 augustus HV), 1-2 Bonte Strandlopers (tussen 18 juli en 7 augustus HV ea), 2 Zwarte Ruiters (15 augustus AM), 2 Kemphanen (17 augustus JDu) en af en toe een Witgat.

Aan de Achterweg waren de meeuwen minder prominent aanwezig met een maximum van 200 Kokmeeuwen op 24 juli (BS), één keer een Geelpootmeeuw op 1 augustus (AM) en een Zwartkopmeeuw op 15 augustus (EJ). In plaats daarvan hadden vooral eenden de overhand, hoewel in lage aantallen. Er verbleven steeds wel enkele Bergeenden, tot 38 Krakeenden op 25 augustus (HV) en regelmatig Wintertalingen. Op 9 augustus zaten er 13 Wintertalingen en 11 Slobeenden (AM). De steltlopers bleven beperkt tot de aanwezigheid van Oeverlopers (maximaal 10 op 5 september EJ), af en toe een Witgat en op 12 en 17 augustus een Groenpootruiter. Wel waren er, anders dan in de Noordwijkerhoutse Geest regelmatig Watersnippers te zien, met een maximum van zes (EJ). Lepelaars gebruikten het perceel sporadisch. Op 8 augustus waren er zeven aanwezig (MDe).

Slangenarend op doortocht

Steeds vaker overzomereren er Slangenarenden in Nederland. Dat gebeurt vooral in het oosten en noorden van het land in heide- en veengebieden rijk aan reptielen. Het Fochteloërveen, het Dwingelderveld en de Veluwe zijn plekken waar jaarlijks Slangenarenden opduiken. Het overzomereren gebeurt sinds 1996 jaarlijks, waarbij het vrijwel altijd om laat arriverende onvolwassen vogels gaat. Dit jaar verbleef er vanaf 4 juni een onvolwassen Slangenarend in duingebieden in Noord-Holland. De vogel dook eerst op bij Schoorl, verkaste vervolgens vanaf 12 juni naar het noordelijk deel van de AWD en verbleef de rest van de zomer in het Noord-Hollands Duinreservaat ten noorden van Zandvoort. Na al die tijd dichtbij te hebben gezeten vloog de vogel uiteindelijk op 19 september over ons waarnemingsgebied. Rond kwart voor twaalf werd gemeld dat er een Slangenarend over de noordelijke AWD naar zuid vloog. Ruim een half uur later verscheen de vogel boven Noordwijk, bleef daar vermoedelijk een minuut of 20 rondhangen en zeilde via het Vinkeveld af naar oost (NA FD AP). Later werd de vogel nog bij Katwijk gezien. Het leek er daarmee op dat de Slangenarend de trektocht naar zuidelijker

overwinteringsgebieden was gestart. Toch volgde er nog een laatste schijnbeweging: de volgende dag dook een (mogelijk dezelfde) Slangenarend nog een keer op boven de noordelijke AWD voordat de waarnemingen definitief stokten.

Rupsen van de Wolfsmelkpijlstaart op Zeewolfsmelk

Op 10 juli deed Wim Langbroek een mooie vondst in de duintjes op het strand van de Coepelduynen. Op de Zeewolfsmelk die hier groeit zaten de prachtig gekleurde rupsen van de Wolfsmelkpijlstaart. Dit is een nachtvlindersoort die nog niet eerder in ons waarnemingsgebied is gezien. In de weken daarna bleken er op vijf plekken, over een lengte van ongeveer een kilometer, planten met rupsen te staan. Het ging minimaal om zo'n 35 rupsen. Vooral de meest noordelijke solitaire pol Zeewolfsmelk bleek in trek en herbergde tot 23 rupsen. Gezien de verschillen in grootte van de rupsen waren de eieren op verschillende momenten afgezet. Na 1 augustus liepen de waarnemingen terug, waarschijnlijk doordat de rupsen zich verpopten. De laatste waarneming was op 17 september.

De Wolfsmelkpijlstaart is een soort van warme gebieden en komt vooral rond de Middellandse Zee tot in West-Azië voor. In ons land is hij zeldzaam, verdween in 1965 en stond daarna te boek als trekvlinder die ons land alleen als zwerver bereikt. In 1992 werden er weer rupsen gevonden en begon een voorzichtige opmars. Rond 2020 waren er weer populaties op rivierduinen in het oosten van het land en langs de kust. Kerngebied was lang het havengebied van Rotterdam en de duinen van Voorne. Daarnaast was ook IJmuiden een vaste locatie. Vanaf 2021 ontstond er een vestiging in de duinen bij het Westland die zich langzaam uitbreidde. Dit jaar maakte de soort een grote sprong en dook her en der langs de Hollandse kust op, inclusief de vestiging bij de Coepelduynen. Het lot van de Wolfsmelkpijlstaart is sterk verbonden met dat van zijn waardplant. Langs de kust is dat de Zeewolfsmelk, net als de nachtvlinder ook een zuidelijke soort die zich naar het noorden uitbreidt. De Zeewolfsmelk profiteert daarbij niet alleen van warmere zomers, maar ook van de aangroei van duintjes voor de zeereep op het strand. In dit dynamische milieu gedijt de soort goed. In ons waarnemingsgebied dateert de eerste waarneming van 1989 in de Uitwatering bij Katwijk. Daarna volgden nieuwe groeiplaatsen, zoals de nieuw opgespoten duinen voor de boulevard (2013) en het strand bij Nora (2017). Op het strand voor de Coepelduynen vestigde de plant zich in 2014. Inmiddels breidt de groeiplaats zich daar verder uit. De Wolfsmelkpijlstaart wist deze kans dit jaar feilloos te benutten.

Wolfsmelkpijlstaart – 10 juli 2025 Noordwijk – Coepelduynen ©Wim Langbroek

Maandoverzicht

juli

Juli was de vijfde warme maand op rij, maar had weinig uitschieters qua temperatuur. Vooral de nachten waren zacht. Zowel aan het begin van de maand als rond de 17° was het een dag of twee heel warm. Daar tussenin overheerste een noordelijke stroming met gematigde temperaturen. Ook de hoeveelheid neerslag was normaal, waarmee een eind kwam aan de droge periode van het voorjaar.

Zwarte Ooievaar – 13 juli 2025 Noordwijk - Achterweg ©Wijndeldt Boelema

Op 1 juli vloog er een **Bijeneter** over Noordwijk aan Zee (TN). Op 26 juli zat er een groep van 12 in het Haasveld (JSp) in de AWD en op 31 juli vlogen er 12 over Rijnsoever (AMe). Deze groepen betroffen waarschijnlijk de broedvogels uit aangrenzende duingebieden met hun jongen. Tussen 5 en 11 juli vloog er regelmatig een **Wespendief** in de zuidelijke AWD en het aangrenzend gebied zuid tot Noordwijkerhout (JDu ea). Op 26 juli vloog er één over Rijnsoever Katwijk (JHa). Tussen 12 en 17 juli vloog er op meerdere dagen een **Zwarte Ooievaar** over het waarnemingsgebied (WBo ea). Op 16 juli vlogen er twee over de zuidelijke AWD (JSp). Op 18 juli was er een **Roodpootvalk** aan het jagen boven het Oosterduinse Meer (RJ). Over de Coepelduynen vloog op 4 juli

een groepje van 5 **Kruisbekken** (JHa). Langs de zeetrekhut vloog op 4 juli een **Grote Gele Kwikstaart** (JD). Op 1 juli passeerden 25 (adulte) **Zwartkopmeeuwen**, op 16 juli gevolgd door de eerste juveniele vogel (HO JD). Op 13 juli vloog een groepje van 5 **Dwergmeeuwen** langs. Een vroege **Roodkeelduiker** passeerde op 15 juli (JD HO). Op 14 juli liep er een **Rosse Grutto** op het strand van de AWD (HV).

De **Keizersmantel** blijft zich uitbreiden in ons waarnemingsgebied. Op 14 juli zat er één in Rijnsoever Katwijk (SW). Op 9 en 19 juli vloog er een **Koninginnepage** in Noordwijkerhout en omgeving (JDu ea).

augustus

De maand augustus had meest gemiddelde temperaturen. De wind zat aanvankelijk in het westen met een kracht tot 5 Bft. Van 11 t/m 15 augustus was er een zuidelijke stroming die de temperaturen deed oplopen met een hittegolf tot gevolg. Vanaf 22 augustus kwamen we in een noordelijke stroming en koelde het vooral in de nachten flink af. Aan het eind van de maand werd het weer zomers warm.

Zomertortel - 25 augustus 2025 Telpost De Puinhoop Katwijk aan Zee ©René van Rossum

Op 6 augustus trok een groep van 5 **Zwarte Ooievaars** over ons waarnemingsgebied (RJ ea). Op 3 andere dagen in de maand ging het om een eenling (JHn ea). Op 10 augustus vloog er een **Reuzenster** over Rijnsoever Katwijk (AMe) en op 13 augustus twee over Sollasi (RJ). Vanaf de 12e tot het eind van de maand trokken er regelmatig **Wespendieven** over ons waarnemingsgebied met de piek in de laatste week van de maand en een maximum van vier op 24 augustus (MV). Op 4 dagen trok er een **Visarend** over (LS ea). Op 9 en 12 augustus was er een vrouw **Blauwe Kiekendief** aanwezig in de zuidelijke AWD (EL ea). Langs de zeetrekhut vlogen op 11 augustus een **Boomvalk** en een **Bruine Kiekendief** (HO JD). Op 22 augustus trok er een groepje van 3 **Kleine Jagers** langs (JD). Bij de telpost de Puinhoop streek op 25

augustus even een **Zomertortel** neer in de zeereep (RR MD ea). Op 18 en 26 augustus vloog er een **Ortolaan** over de Noordduinen (CZ EM).

Op 11 augustus was een groep van 10 **Bijeneters** aanwezig in de AWD bij De Zilk (ARu). Daar vloog ook een **Purperreiger** over (SP). Op 12 augustus liepen er 8 **Ooievaars** in de Elsgeesterpolder (MG). De geluidsrecorder op het St Bavo terrein registreerde in de nacht van 21 augustus het geluid van de **Kwak**, waarschijnlijk een overvliegend groepje (MW). Op 23 augustus liep er een **Kleine Zilverreiger** bij de Binnenwatering Katwijk (JV). Op 23 en 29 augustus zat er een **Draaihals** in de zuidelijke AWD (JDu SF). De **Bonte Vliegenvanger** was relatief schaars dit najaar. Op 18 augustus zat er één in de Noordduinen in Noordrand Noordwijk (CZ). Daar zat op 23 augustus ook de eerste **Vuurgoudhaan** van het najaar (CZ). Op 9 augustus zaten er 2 **Zwarte Mezen** (CZ). In de laatste week van augustus verbleef er een **Engelse Kwikstaart** in de Elsgeesterpolder (RF MD). Op 24 augustus was de doortrek van **Paapjes** in volle gang en zaten er acht in de Elsgeesterpolder (EJ).

Terwijl de Kleine Vos sterk afneemt, wordt de **Grote Vos** vaker gezien. Op 11 augustus vloog er één bij de Zilkerduinweg (RM). Tussen 25 en 29 augustus was er een **Koninginnepage** aanwezig in de Hogeveense Polder en De Vellen in de AWD (WM ea).

september

De maand september was opnieuw relatief warm. Met een zuidwestelijke stroming startte de maand wisselvallig. Op 7 september draaide de wind naar OZO en bracht een warme dag. Op 15 en 16 september trok de eerste herfststorm van het jaar over, met een windkracht tot 9 Bft. Daarna werd het weer even warm. Op 21 september trok de westzuidwestenwind weer flink aan. Tot het eind van de maand overheerste de noorden- en oostenwind zodat het frisser werd en vooral de nachten flink afkoelden.

Langs de zeetrekhut trokken op 2 september 66 **Bontbekplevieren** (JD). Op 4 september passeerde een dichte groep **Noordse Sterns** (JD). Langs Kachelduin vloog op 5 september een **Kleinste Jager** (EM). Op 6 september vlogen 2 **Kleine Strandlopers** langs de zeetrekhut (HL). De oostzuidoostenwind leverde op 7 september zowel een **Visarend** als een **Boomvalk** en 3 **Reuzensterns** op (HO JD NM). Ook op de landtrektelposten zorgde het mooie nazomerweer die dag voor spektakel. Op zowel de Puinhoop als Kachelduin vlogen er zo'n 1450 **Huiszwaluwen** langs. Daarnaast was er een massale uittocht van **Gele Kwikstaarten** (1150 vanaf Kachelduin) met daarbij **Duinpiepers** (3 Puinhoop, 2 Kachelduin). Verder leverde Kachelduin nog 8 **Gierzwaluwen**, een **Koekoek** en een **Morinelplevier** (EM AMa). Over de St Bavo vloog de voorafgaande nacht ook een Morinelplevier (MW). Er was op 7 september goede roofvogeltrek met op beide posten

Zwarte Kraai en Velduil - 28 sept 2025 Telpost De Puinhoop Katwijk aan Zee

©René van Rossum

Roodpootvalk - 7 september 2025 ©Joas de Vreugd

naast een **Visarend** een **Roodpootvalk** en 5 **Wespendieven** en over de Puinhoop een **Smelleken**. Over de Puinhoop vlogen nog een **Kleine Zilverreiger** en een **Koereiger** (RR LK ea). Op 10 september volgden er nog 2 **Duinpiepers** over de Puinhoop (RR LK ea). Op 11 september vloog er opnieuw een **Visarend** langs de zeetrekpost, vlak achter de branding (DT JD). Op 14 september vloog er een **Grauwe Pijlstormvogel** langs de Langevelderslag (SP), gevolgd door één op 15 september langs de zeetrekhut (HO) en negen langs de Noordduinen (EM). Dit luidde een spectaculaire vervolgtag in. Op 16 september was het west 7 en passeerden er 49 **Grauwe** en 60 **Noordse Pijlstormvogels** (HO NM HL). Vanaf de strandopgang bij Kachelduin werden zelfs 84 **Grauwe** en 90 **Noordse Pijlstormvogels** geteld met daarbij een **Vale Pijlstormvogel** en twee **Grote Jagers** (EM AMa MW). Een tweede **Vale Pijlstormvogel** vloog later in de middag langs de Langevelderslag met ook twee **Vaal Stormvogeltjes** (EB). Daar passeerde ook een **Vorkstaartmeeuw** (EB). Verder vlogen er een **Krombekstrandloper** (CZ) en een **Paarse Strandloper** (EM) langs de Noordduinen. In de dagen erna passeerden er op 17 en 18 september nog een Noordse Pijlstormvogel langs de zeetrekhut (HO). Op 20 september kwam er een **Velduil** aan uit zee (HO). Langs de Puinhoop vloog een **Morinelplevier** en was er een opvallende doortrek van 12 **Roodborsttapuiten** (RR LK ea). Op 21 september was de volgende dag met goede zeetrek met 4 **Vaal Stormvogeltjes** en 2 **Grote Jagers** (beide posten), een **Kleinste Jager**, 20 **Kleine Jagers** (Kachelduin) een **Noordse Pijlstormvogel** (zeetrekpost), een **Grauwe Pijlstormvogel** (Kachelduin EM) en 4 **Toppers** (zeetrekpost PS BS HO). De eerste **Koperwieken** van het najaar arriveerden op 27 september en vlogen over de Puinhoop en Kachelduin (RR LK ea). Over Kachelduin vloog die dag ook een **Beflijster** (EM). Op 28 september trokken een **IJsgors** en 2 **Grote Piepers** over Kachelduin (EM) en één Grote Pieper (HL) en een **Velduil** over de Puinhoop (RR LK ea). Op 17 september vloog er een **Zwarte Ooievaar** over Rijnsoever Katwijk (JHn) en op 19 september over Sollasi (RJ JB). Op 19 september vlogen er 3 **Morinelplevieren** over het Langeveld (RG) en in de middag nog één over

Noordwijkerhout (RG EM). De laatste **Wespendief** van het seizoen trok op 22 september over de Noordduinen (BS). Op 19 september trok een **Visarend** over de zuidelijke AWD (NRe). Een waarschijnlijk **Baltische Mantelmeeuw** zat op 28 september op het strand van de Coepelduinen (AM).

Op 1 en 2 september verbleef er een **Draaihals** in de zuidelijke AWD (MV WN). Op 10 september verbleef er nog een jonge **Koekoek** in het Haasveld in de AWD (VS).

Op 14 september zat daar een **Velduil** (JS). Op 22 september zong er een **Cetti's Zanger** in de Noordduinen in Noordrand Noordwijk, een nieuwe locatie binnen ons waarnemingsgebied (CZ). In de AWD zat op 24 september op twee plekken een **Bonte Vliegenvanger** (MV JS). De eerste **Beflijster** van het najaar zat op 26 september in de Coepelduinen (AMe). In de Elspeesterpolder liep op 27 september een **Waterpieper** (EJ). In AWD Westhoek was op 29 september een **Grote Pieper** aanwezig (VS). Op 30 september verschenen de eerste **Bladkoningen**, op de St Bavo (MW) en in de Noordduinen (JHa). Bij het Oosterduinse Meer zat die dag nog een late **Grauwe Vliegenvanger** (SW).

Baltische Mantelmeeuw - Katwijk Strand Coepelduinen 28 september 2025

©Annelies Marijn

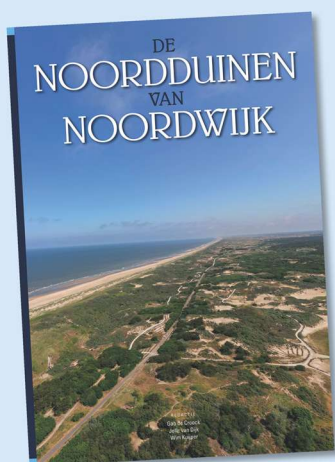

Bonte Vliegenvanger – AWD 24 september 2025 ©Joost van der Sluijs

Waarnemers

AM	Annelies Marijn	JD	Jelle van Dijk	NRe	Nils Reinerie
AMa	Arco Mandemaker	JDu	Joris Duivenvoorden	PS	Peter Spierenburg
AMe	Arnold Meijer	JHa	Joël Haasnoot	RG	Reinder Genuit
AP	André van der Plas	JHn	Jona Haasnoot	RJ	Rob Jansson
AR	Annemiek Rutten	JS	Joost van der Sluijs	SF	Sylvain Fleur
BS	Bas van Schooten	JSp	Jerker Spits	SP	Sven Pekel
CZ	Casper Zuyderduyn	JV	Jack van Velzen	SW	Sjaak Weijers
DT	Diny Thibaudier	JW	Jan Wierda	SWi	Siebe Wiersma
EB	Erik-Jan Barten	LK	Lisette van der Krogt	RF	Rob Floor
EJ	Edwin Jongeleen	LS	Leo Schaap	RM	Ruud de Man
EL	Erik Lam	MD	Menno van Duijn	TN	Tim van Nus
EM	Ezra Mandemaker	MDe	Margreet Dekker	VS	Vincent van der Spek
FD	Frank van Duivenvoorde	MG	Mariska de Graaff	WBo	Wijndeldt Boelema
HL	Hugo Langezaal	MV	Maarten Visser	WN	Wilfried Niessen
HO	Hanneke Oltheten	MW	Maarten Wielstra	WM	Wolf Mooij
HV	Hein Verkade	NA	Noel Aarts		
JB	Joost Bouwmeester	NM	Nika van de Meiracker		

bron: www.waarneming.nl. NB overzicht exclusief waarnemers met onvolledige naam.

DE NOORDDUINEN VAN NOORDWIJK

Over de Hollandse duinen zijn al heel wat boeken verschenen. Van recente datum zijn de publicaties over Berkhede (duinen tussen Katwijk en Wassenaar) en de Coepelduinen (gebied tussen Katwijk en Noordwijk). Enkele decennia eerder verschenen interessante boeken over de Amsterdamse Waterleidingduinen. Een overzichtelijke publicatie over de Noordwijkse Noordduinen ontbrak nog in deze rij. Het duingebied tussen Noordwijk aan Zee en de Langevelderslag is bij velen lang niet zo bekend als de duinen van Meijndel of de Amsterdamse Waterleidingduinen. Toch weten velen uit Noordwijk en omgeving dit gebied te vinden. Nadat de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk had besloten deze lacune op te vullen, ging een driekoppige redactie aan de slag. Het aanzien van de Noordduinen is door allerlei activiteiten voortdurend veranderend. Daarbij moet gedacht worden aan de noordelijke uitbreiding van Noordwijk aan Zee na ca. 1800, de historie van de boerderijen langs de duinrand, de Tweede Wereldoorlog en andere activiteiten in het verleden. In het boek krijgen deze veranderingen ruime aandacht. Daarbij wordt ingegaan op de gevolgen die dit beheer heeft gehad op de verspreiding van organismen als vogels, planten, mossen en paddenstoelen. De ruime opzet heeft geresulteerd

in een boek van 400 pagina's met 42 hoofdstukken. In de inhoudsopgave is te zien welke onderwerpen de revue passeren. Er zullen vast wel onderwerpen bij staan die u aanspreken. Omdat bij veel onderwerpen schrijvers zijn aangetrokken die een specialist genoemd kunnen worden, bevat het boek een schat aan gegevens over uiteenlopende onderwerpen. Het boek is grotendeels bekostigd uit eigen middelen van de VNNV, daarnaast is een financiële bijdrage geleverd door Stichting Baalbergen Fonds en het Staatsbosbeheer.

Na ruim twee jaar is het dan zo ver en zal het boek De Noordduinen van Noordwijk in de maand oktober verschijnen. De prijs voor leden zal €25,- bedragen. In de winkel zal dit €35,- zijn. Voor leden van de VNNV is een voorinschrijving mogelijk door €25,- over te maken op Rekeningnummer: NL2318100320865924 t.n.v. Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk onder vermelding van 'De Noordduinen van Noordwijk'. Zij zullen bericht krijgen wanneer en waar het boek af te halen is.

Het bestuur

Inhoud

LANDSCHAP IN HISTORISCH PERSPECTIEF

Oude duinen en jonge duinen
De zeereep
Open duin
De Blink en Het Langeveld
Bos in de Noordduinen
De Binnenduinarand
Noordwijk aan Zee breidt uit
Kustversterking
Seinen in het duin
Radio Nora
Bunkers in het duingebied
♦ Van gestript en verlaten betoncomplex tot Atlantikwall Museum
Het Golfbad
Boerderijen langs de duinrand
Toponiemen

JACHT EN BEHEER

Jacht
Het Hoogwakerbosje
Jan Verwey en zijn Oehoe
Duinmeiers, jachtopzieners en stropers
Terreinbeheerders en boswachters

SPORT, RECREATIE EN TOERISME

Golf in de Noordduinen
Recreatie

VOGELS VAN DE NOORDDUINEN

Broekvogels in de Noordduinen
Vogeltrek
Wintervogels en doortrekkers
Vogels op het strand

INSECTEN EN KLEINE DIERTJES

Het waterleven in de Noordduinen
Dayflynders van de Noordduinen
Wanten in de duinen
Dood hout leeft

REPTILIEN EN AMFIBIEËN

Over een hagedis, een salamander, kikkers en padden
♦ Paddenbescherming in het Langeveld 1974-2008

ZOOGDIERTEN VAN DE NOORDDUINEN

Van Damhert tot Huisms
Vleermuizen

OVERIGE FAUNA

Slakken en slakjes in de Noordduinen

STRAND

Het Noordstrand van Noordwijk

FLORA IN DE NOORDDUINEN

Planten van de Zeereep
Planten van het open duin
Planten van het bos
Orchideeën in de Noordduinen
Paddenstoelen
Mossen
Korstmossen in de Noordduinen

DUINWATER

Water in overvloed

